

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

21

1934

MAJAKAS

*The organ of
the ESTHONIAN section
of I. S. H.*

ISH (Merimeeste ja Sadamatöölise
Internatsionaali)
EESTI SEKTSIOONI HÄÄLEKANDJA

Laewasöök ainult kindlate normide alusel, täieliku meeskonna kontrolli all ja ilmawähemagi rahapalgast mahaarwamiseta!

Merimehed ja sadamatöölised!

Saatke „Majakale“ kaastööd ja sõnumeid! Kirjutage oma palga- ja töötingimustest, laewaomanikkude ülekohtust kurnamisest ja kõigest, mis puutub weetranspordi tööliste olukorda ning wõitlusse. Tellige „Majakat“, lugege ise ja andke seltsimeestele edasi!

„Majaka“ aadress: Kopenhagen, Gothersgade 15. 1.

The Esthonian sect. of ISH „MAJAKAS“

Abitalitus:

New York, 27—29 W 115th., U. S. America. „Majaka“ abit.

MERIMEHED!

Walime kontrolli komisjoni
ja nõuame kategooriliselt
temale töösaamise järjekorra
ärämääramise õigusi!

Töölesaamine kindlas numbri järjekorras!

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

MAJAKAS

Nr. 21
Mai 1934

ISH (Merimeeste ja Sadamatööliste Internatsionaali)
Eesti seksiooni häälekandja

Kopenhagen
Gothersgade 15. 1.
Die Estnische Sektion
der ISH. — „Majakas“

Copenhagen
Gothersgade 15. 1.
The Esthonian Section
of ISH — „Majakas“

Üksiknumbri hind
25 senti.
Poolaastas 1,20 kr.
Aastas 2 kr.

TIHEDALT INTERKLUBIDE ÜMBER!

Olgu interklubid meie klassiwoitluse kodud!

Sadamasse jõudes kurnawalt merireisult wõi kaile wisatuna maal tööd otsides, on merimeestel hädatarwidus oma tõsise kogumisekoha järgi. Misjonimaja usuhullustuse ja marodöörlikkude kõrtsipapade wäljapressimise õhkkonna asemel on tarwis paika, kus merimees wõiks end tõsiselt wabalt tunda ja klassiwoitluses arendada.

Sarnaste klubide asutamise seadis juba mõne aasta eest päewakorrale Merimeeste ja Sadamatööliste Internatsionaal — ISH ja tänapäew tegutseb pea igas suuremas sadamalinnas rahwuswaheline merimeeste klubi wõi lühendatult „interklubi“. Nende klubide ülesanded on suured. Nad peawad rahwuswaheliselt kõiki merimehi koondama, waatamata, mis keelt keegi kõneleb wõi missugune kellegi nahawärw on. Inglise, eesti, hollandi j. t. merimehed on ühed klassiwennad, keda kapital kurnab. Interklubi aga peab kohaks olema, kus nad klassiteadwuses wõiwad end arendada ja palgawoitluse pidamiseks kõige laialisemat toetust saada. Klubis lewitatawa töölikirjandusega, kõnede ja selgituskoosolekutega antakse neile wõimalus oma poliitharidust tõsta. Olgu streik, palganõudmine, konflikt administratsiooniga, sõjavarustuse wõeo takistamine wõi mõni muu sellesarnane aktsioon, interklubi peab alati meestele toetuseks walmis olema. Ta peab rahwuswahelise meriproletariaadi rewolutsiooniliseks woitluskoduks olema.

Samal ajal kuulub tema ülesannete hulka ka merimeeste proletaarse meelelahutuse eest hoolitsemine. Muusika, lawakunst, sport, male ja muud mängud tulewad klubis endas korraldada, et merimees ka sellest küljest leiaks täieliku rahulduse, et ta wõiks kõigiti kodusel õhkkonnas end puhata ja wärsket jõudu koguda nii tööks kui leppimatuks klassiwoitluseks kurnajatega.

Need on suured ülesanded, millest ISH-l on õnnestunud paljudes klubides teostada mõndagi. Ei saa aga kaugeltki ütelda, et kõik oleks kätte saadud, mis plaanis ettenähtud ja mis oleks waja läbi wiia klubide tasapinna tõstmiseks soowitawale kõrgusele. Siin on terve rida takistusi, mis on interklubide tegewust halwanud. Kõigepealt, kapitalistlikkudes maades ränk poliitiline tagakiusamine ja surwe, mis paljud klubid on kinnipanemisega häwitunud ja tegelased trellide taha toppinud nagu aasta tagasi Saksamaal. Siin töötawad sagedasti politsei, laewaomanikkude ja konsulitega ühiswäerinnas, et ühisel jõul merimeeste rewolutsioonilist liikumist mahasuruda. Arusaadaw, et see lõhub teinekord kogu waewaga ehitatud töö.

Teine seisukord on sotsialistlikus Nõukogude Liidus, kus proletaarne friigiwõim toetab tööliste rewolutsioonilist liikumist ja interklubide seljataga seisawad tugewad tööliste organisatsioonid. Seal on ka interklubid aineliselt ja tööjõudude poolest heas seisukorras. Näiteks Leningradi interklubi, kus 8 eri rahwuslist sektsiooni — ka eesti — ja kes käesolewal kewadel hakkab endale uut moodsat klubihoonet ehitama, milles ettenähtud isegi suured teatri-saalid, puhkekodu merimeestele jne.

Aineline kitsikus ja wastawate keelte oskajate tööjõudude puudus on aga kapitalistlikkude maade interklubide tegewuse kitsamaks kohaks. Antwerpenis, Gentis, Rotterdamis, kus muuseas ka palju eesti merimehi, peeti weel hiljuti sõna tõsisel mõttes lahinguid ruumide pärast. Ruumide puudus aga halwab kogu tegewust. Selle tõttu jääb sageli isegi kirjandus wäljapanemata. See olukord pole loomulik, sellest peame otsustawalt wäljapääsema.

Merimehed, meie kõigi kohus on käed külge panna ja aidata interklubidel raskusi wõita. Nad on meie endi woitluse klubid ja töötawad meie huwides. Koondume tihedalt nende ümber, wõtame osa nende ettewõtetest ja toetame neid ka aineliselt. Ilusa eeskuju andsid need klassiteadlikud eesti merimehed, kes aastaid tagasi organiseerisid Antwerpenis ja Rotterdamis eesti rewolutsiooniliste merimeeste organisatsioonid, mis hiljem interklubide asutamisel said nende põhisektsioonideks. Asutame ka nüüd interklubide juure, kus rohkem eesti merimehi, eesti sektsioonid, koondame oma jõud ja peame sammu kogu maailma rewolutsioonilise tööliikumisega. Ühinenult suudame palju korda saata oma olukorra parandamiseks. Laialipillatutena maailma meredel ja sadamalinnades on meil selleks ülim tarwidus.

Astume ISH eesti sektsiooni liikmeks, aitame tema põhimõtteid edasi kanda! Tellime „Majaka“ ja saadame temale sõnumeid ja kaastööd!

Aitame lewitada eestikeelset rewolutsioonilist merimeeste ja töölist kirjandust!

Kurnatute endi organiseerimisel murrame kapitali ikkel!

STREIGIGA PALGAOLUDE PARANDAMISELE!

Wõidukas streik — wõimalik!

Eesti merimeeste palgad on niiwõrd allasurutud ja töötingimused niiwõrd wõimatuseni wiletsaks muudetud, et merimeestel ei jää muud abinõu üle, kui streigiga palkade tõstmise ja töötingimuste eest wõitlusse astuda. Selleks on laewasõidu hooaja algul kõige soodsam aeg. Tarwis on ainult streigi ettevalmistus kiirelt ja üksmeelselt lõpule wiia ja igasugused kahtlemised ja wõitlusewastased meeleolud hukkamõistwalt paljastada.

Eesti merimeestel on wõimalik streikida ja wõita!

Kõik eeldused kinnitawad seda. Laewaomanikud rööwiwad eriti peale kroonikursi nässulöömist näljapalkade arwel tihti üle 50% puhastkasu. Kooritud miljonid meelitawad wälismaa reedereid juba massiliselt omi laewalokse eesti lipu alla tooma. Isegi kodanline solgitoru „Waba Maa“ (30. 3. 34) daani merimeeste streigi puhul on sunnitud tunnistama kui närused on eesti merimeeste töö- ja palgatingimused: „Daani merimehed esinewad nõudmisega — 3 wahti dekki ja 4 alla masinasse. Meil Eesti laewades sõidab hulk masinamehi kahes wahis, s. o. 6 tundi wahis ja 6 tundi waba, (s. t. 12 — tunniline tööpäew — „M.“ toim.). Daani merimees saab juba praegu ühe kolmandiku wõrra suuremat palka kui meie merimees ning peale selle weel tasuta söök.“

Kui daani merimehed sarnaste teenistuse tingimuste juures uuesti wõitlusse astusid, kui nad on kindlad oma wõidus, miks ei peaks siis eesti merimees wõitma, kelle palgatingimused on mitukord wiletsamad neist. Eesti laewaparun teab oma metsiku kurnamise tagajärgi, ta tunneb hirmuga, et kui tuleb üksmeelne merimeeste streik, siis on tema kaotaja ja merimehed wõitjad. Sellepärast ta tõttas ajalehtedes kuulutama, et jätab 1934 aastal palgad endiseks, sellepärast ta meelitab merimehi õnnetujuhuste wastu kinnitamise seadusega, mis tegelikult on alatu pettus.

Kas ei ütle see kõik kui küps on streigi wõidu wili, kui ainult alata üksmeelselt ja otsustawalt wõitlust klassiwaenlasega. Reaalpalga tõstmine 1930 a. tasapinnale on wõimalik!

Ja meeste wõitlustahe? Kas ei tõenda selle olemasolu hiljuti toimepandud laewasõõgi hääletuse tagajärjed. Pea terwe eesti merimeeskond hääletas reaalpalga tõstmise poolt laewasõõgi näol. Ehkki „ankeeditamine“ oli juhtide poolt ärawussitud, peegeldas ta ometi merimeeskonna üldist rahulolematust praeguste palgatingimustega, mis ei piirdu üksi palja poolthääletamisega, waid on ka wõitlustahte tunnuseks.

Missugused seisukohad järgnewad hääletustagajärgedest?

Hääletuse tagajärgedest järgneb kõikidele merimeestele ja nende organisatsioonidele, et merimehed tahawad wõidelda oma reaalpalga tõstmise eest. See seisukoht on kohustataw kõigile meri-

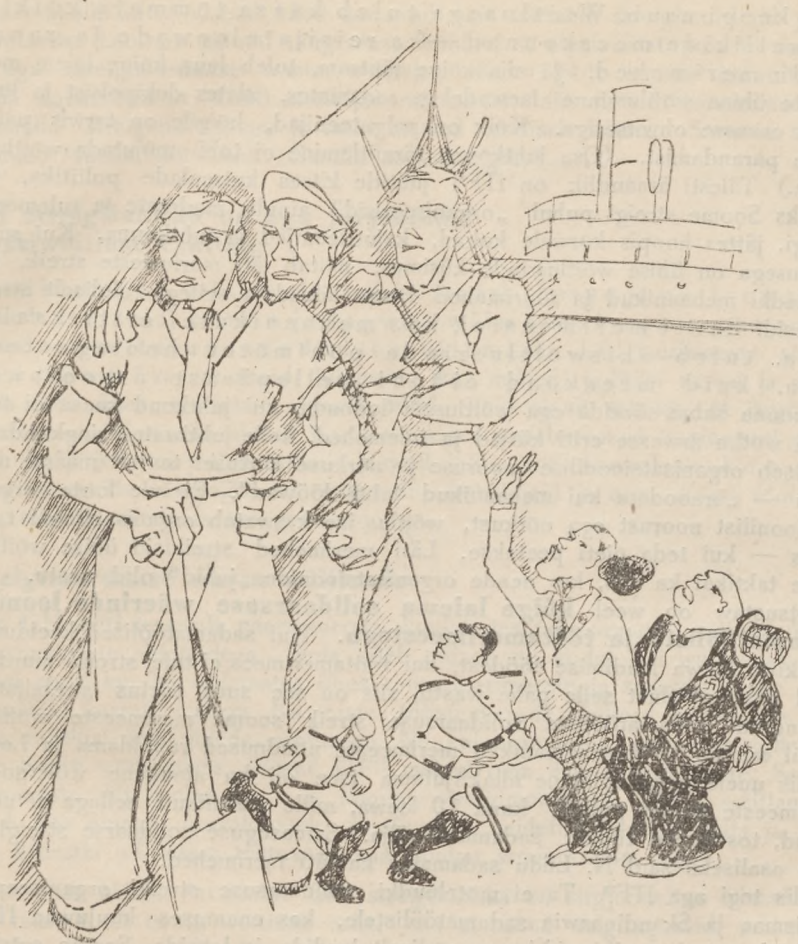
meeste organisatsioonidele ja kõik organisatsioonid on kohustatud seda otsust täitma. Hääletuse tagajärjed ei ütle muidugi otsekohe, millal ja missugusel kujul peab võitlust algama selle merimeeste otsuse eest. Kuid on selge, et wiivitada ei tule silmapilkugi. Jättes praegu lahtiseks võitluse algamise silmapilgu, peame tarwilikuks siin allakriipsutada, et tarwilik on wiibimata kõikides organisatsioonides võitluse küsimus läbiarutada ja kõik ettevalmistused ära teha. Samuti on selge, et merimeeste hääletuse tagajärgi ei saa teostada kergelt, vaid kõige otsustawama võitlusega. Ja selleks võitluse wormiks võib olla ainult **streik**.

Missugused on wõiduka merimeeste streigi eeltingimused?

Kõige olulisemaks eeltingimuseks on, et streigi juhtimine oleks õigetes kättes ja sünniks kindlal klassiwõitluse alusel. Meil on silme ees soome ja läti merimeeste l. a. streik, kus kummagi maa tingimused lähenesid umbkaudu Eesti omadele — kuid ühed võitsid, teised kaotasid. Miks? Aga sellepärast, et soome streiki juhtisid ITF'i sotsjuudased Wällärid, Koskinenid ja ko, kuna lätlaste oma — merimeeste endi poolt walitud rewolutsiooniline streigikomitee ISH (Merimeeste ja Sadamatöölise Internatsionaal) taktikal. Ühedel oli ITF'i kaotuse poliitika, teistel ISH wõidu poliitika. Eesti merimehed ei tohi korrata soome seltsimeeste wigu, nad ei tohi „juhi“ mundrisse pugunud klassiwaenlase agentidel endi võitlust lasta äraanda. Selleks olgu selge, missugused põhilahkuminekud on ISH ja ITF'i streigitaktika wahel.

Kõigepealt, reformistlikud „juhid“ eitawad üldse streigi wõidu wõimalusi kriisi ja „erakorraliste aegade“ tõttu, sellepärast on nad kas awalikult streigi wastu ehk lohistawad kaasa wastastena. Soomes korutasid nad streigi wõimatust seni, kui 90% meestest andis hääled streigi poolt, siis keerasid nad saba tuule järgi ja merimeeste pealerõhumisel hakkasid streiki „organiseerima“, kuid mitte wõiduks, waid äraandmiseks. Läti sotslikud ITF'i agendid Plintmannid, Ruttenbachid ja ko kuulutasid streigikomitee poolt algatatud streigi esiti „metsikuks“, „kommunistide wäljamõelduseks“ ja — ainult siis, kui ligemale 80% meestest oli tegelikult streigiga kaasa läinud, „ühinesid“ nad streigiga, kartes teisiti täiesti oma mõju merimeeskonnas kaotada. Nad asusid aga politsei ja laewaomanikkudega ühisesse wäerinda, nõudes wiimastelt streigikomitee ärakeelamist ja merimeeste koosolekute kokkukutsu-mise õiguse ainult neile andmist. See prowokatsiooniline streigiwõitluse nõrgendamine andis neile niipalju tagajärgi, et streik lõppes ainult osalise wõiduga 10—15% palgatõstmisega, selle asemel, et anda täielikku wõitu.

See näitab, kui tarwilik on merimeestel streigi juhtimine oma kätte wõtta ja kindlatest klassiwõitlejatest koosnew streigikomitee walida. Ainult tõsised streigipooldajad, streigi wõidu sisse uskujad woiwad võitlust julgelt ja otsustawalt wõiduka lõpuni juhtida. Reformistlikud härrasjuhid aga, kes ise hingepõhjas streigi wastu, ajawad laewaomanikkude huwides streigi alatult nurja.

Tööräha ühine wõitlusrinne murrab fashistliku wägiwallawalitsuse.

Kas pole see juba nurjaajamise poliitika kui streiki ei alata kõigil laewadel ühel ajal, kui keelatakse teatud wälissadamates üldse streik, kui jäetakse teatud laewaliigid (rannasõit, reisijateaurikud) streigiwäerindest hoopis wälja. Selle kõigegega said toime Soome ITF'i juudased.

ISH seisukoht neis küsimustes on selge: Streik tuleb alata kõigil laewadel ühel ajal, waatamata, kus maa sada-

mas keegi asub. Wõitlusega tuleb kaasa tõmmata kõikide laewaliikide meeskonnad — ka reisijatelae Wade ja rannasõidu merimehed. Ja mis kõige tähtsam, tuleb luua kõige laiem merimeeste ühine wõitlusrinne laewadel ja sadamates, alates dekipoisist ja lõpetades esimese ohwiteriga. Kõik on palgateenijad, kõigile on tarwis palgaolude parandamist. (Osa juhtkonna äraütlemine ei tohi mõjutada wõitluskäiku.) Täiesti äraandlik on ITF'i juhtide kitsas kutsealade poliitika, kes näiteks Soome streigi puhul „organiseerisid“ ainult madruste ja tulemeeste streigi, jättes hoopis kõrwale kokad, kajutiteenijad ja juhtkonna. Kui suure tähtsusega on ühise wõitlusrinde küsimus, näitab läti merimeeste streik, kus mitmedki mehaanikud ja tüürimehed kaasa läksid ja sellega oluliselt streiki toetasid. Eesti merimeestel, kus mehaanikutel eriti kaaluw sõna, tuleb ühiswõitlusrinde põhimõtet hoolega teostada, kuid meeskond ei tohi sellepärast äraootawalt juhtkonna sabas sõrkida ega wõitlusest loobuda, kui juhtkond kaasa ei tule. Seda wõtku arwesse eriti kütjad ja tulemehed, kelle juhtiwates ringkondades walitseb organisatsioonilise nooruse ja nõrkuse kartusel teatud määral mee-leolu — „äraodata kui mehaanikud lahti lööwad“. Ei tule karta organisatsioonilist noorust ega nõrkust, wõitlus ise kaswatab organisatsiooni tugewaks — kui teda õieti peetakse. Läti merimehed streikisid ühise wõitlusrinde taktikal ka siis, kui nende organisatsioonide „juhid“ olid wastu.

Otsustaw on weel **kõige laiema solidaarsuse wäerinde loomine sadamatööliste ja töötamerimeestega**. Kui sadamatöölised keelduwad streikiwa laewa laadimise tööddest, kui töötamerimees ei tule streiki murdma, waid peab wõitlust selle pahe wastu, siis on see suur toetus streikijatele. Leningradi sadamatööliste solidaarsuse streik soome merimeeste wõitluse puhul sundis 13 laewaomanikku merimeeste nõudmised rahuldama ja Leningradis uuele palgalepingule allakirjutama (see oli ka ainukene wõit soome merimeeste streigi puhul), kuna 10 laewa, mille omanikud sellega ei nõustunud, tossutasid tühjalt sadamast wälja. Samasuguse solidaarse streigitõuse osaliseks said N. Liidu sadamates ka läti merimehed.

Mis tegi aga ITF? Ta ei mõtelnudki solidaarsuse streiki organiseerida. Inglismaa ja Skandinaawia sadamatöölisele, kes enamuses kuuluwad ITF'i, oli käsk antud streikiwaid laewu endiselt laadida ja lossida. Soome sotsjuht Wälläri käis isiklikult Inglismaal, sealsete juudastega kokkuleppimas, et solidaarsuse streiki ei organiseeritaks, kuna see tooks „rahwuslisele laewandusele“ kahju. Samal ajal jatkus tal aga niipalju häbematust, et merimehi edasi toitis „algawa“ inglise sadamatööliste boikotiga. Kas pole see jõhkram ITF'i äraandmine, milles eesti merimehed peawad teadlikud olema.

See äraandlikkus esineb ka

streikimise wiisis endas.

ITF'i streigi taktika käseb streikijatel alandlikkude lammastena laewalt maha tulla ja omal kulul kodusadamasse sõita. Mis see tähendab? Aga seda, et julgemad ja tragimad mehed wabatahtlikult oma töökoha maha jätwad ja

laewaomanikkudele wabad käed annawad oma asemele streigimurdjaid peale muretseda. Laewale jäänud nõrgemast, kõhklejast elemendist pole ei streikijat ega streigimurdmise wastu wõitlejat. Kui 124-lt soome laewalt tuli maha wabatahtlikult 1600 streikijat merimeest, siis täitsid laewaomanikud komando streigimurdjatega ja lasid laewad endiselt käima. Sarnane streik kujuneb lõpuks mõttetuks „Gandhi soolastreigiks“.

ISH streigitaktika on aga järjekindla klassiwõitluse taktika:

Streikida tuleb laewalt lahkumata! Igasugune laewatöö tuleb seisma panna ja laewal wiimase ni wastu panna — nõudes esitatud nõudmiste täitmist. Läti merimeeste streigi puhul tuli ette ka sarnaseid juhuseid, kus mehed politsei surwe ja wägivaldaga ühes sadamas algasid tööd, kuid ainult selleks, et järgmises sadamas uuesti streiki alata. Ka see taktika annab teatud tingimustel paremad tagajärjed kui wabatahtlikult laewalt lahkumine. Laewal streikides saab kogu laewatöö seismajäämist mõjutada, kõhklejaid ja argu kaasa tõmmata ning edukalt wõidelda streigimurdmisega.

Streigimurdmise wastu wõitlemise.

seab ISH eriti terawalt päewakorrale, kuulutades talle armutut wõitlust kõigi otsustawamate abinõudega. Seda tuleb pidada nii kodu- kui wälismaal, laewadel endil kui ka sadamates ühes töötä merimeeste ja sadamatöölise walwepostide korraldamisega. Ka teiste tööstusharude töölised kutsutakse toetama wõitlust selle jõleda nähtusega. Nii kui mius asjus, nii ka streigimurdmise wastu wõitlemises, jääwad ITF'i mehed oma juudase-osa juure. Soome merimeeste liit keelas ära l. a. koguni streigimurdmise wastu wõitlemise. Need, kes ühingu korraldustele ei allunud, heideti unioonist wälja ja jäeti ilma sellestki wäikesest toetusest, mis esialgu streigifondist jagati.

See kõik näitab, et ainult ISH streigitaktika on sirgjooneline klassiwõitluse taktika, et ta on wõitluse wiis, mis ei tunne telgitaguseid saherdamisi ega laewaomanikkudega sohimängu. See näitab, et kui eesti merimehed tahawad oma palgawõitlust wõita, neil pole teist taktikat kui ISH wõitluse taktika. Mitte allawanduwad läbirääkimised, merimeeste huwide wastased wahekohtud ega merimeeste streigi äranarrimine, waid ühine julge wõitluswäljaastumine oma nõudmistega klassiwaenlase wastu. Meil on tarwis kätte wõita:

reaalpalga tõstmine 1930 aasta tasapinnale laewasöögi näol, milleks kohustawad ankeethäaletuse tagajärjed, täielik sotsiaalkindlustus, töötamerimeeste toetus, töölewõtmise numbrijärjekorras, 8-tunniline tööpäew.

Loome laewades wõitluskomiteed! Moodustame tublist klassi wõitlejatest merimeestest Tallinnas keskreigikomitee. Asutame streigikassa ja organiseerime toetusfondi. Algame otsustawat wõitlust oma olukorra parandamise eest!

Elagu merimeeste ühine wõitlusrinne!

Elagu wõidurikas eesti merimeeste streik!

MERIMEHED, ÄRGE LASKE END TÜSSATA LAEWAOMANIKKUDE POOLT.

**õnnetujuhuste vastu kindlustamise
demagoogiaga!**

Laewaomanikud tunnewad kabuhirmu merimeeste palgawõitluse ees. Sellepärast nad ruttawad ajakirjanduses kuulutama, et jätawad sel aastal merimeeste palgad endiseks, sellepärast nad töotawad ka merimeestele „lunasust“ õnnetujuhuste vastu kindlustamise seaduselt, mis pidawat warsti „koja sektsioonis“ walmima.

Mis rääkisid aga laewaomanikud läinud aastal sel ajal? Nad olid rindu vastu isegi sotsfaschistide ükskord närusele õnnetujuhuste vastu kindlustamiseseaduse eelnõule. Millest järsku see meelemuutus? Aga sellest, et nad nägid, et selle demagoogiaga wõib kergesti merimehi oma „armu ja helduse“ peale lootma panna ja palgawõitluse hädaohtu ära hoida. Nüüd, kewadel oli see eriti tarwilik.

Et siin tegemist ainult laewaomanikkude seebimulliga, seda tõendab juba see, et nad tahawad kindlustamise preemiate wäljamaksmisest ise täiesti wabaneda ja selle maksmist terwelt riigile weeretada. Meie teame aga väga hästi kui palju kodanline walitsus on seni tööliste kõige põlewamate küsimuste peale wilistanud, kui palju merimeeste ja tööliste hädadele kõige suuremat wastutulematust ülesnäidanud. Ka nüüd pole midagi paremat loota. Laewaomanikud weeretawad preemia maksmise walitsusele, walitsus omakord laewaomanikkudele ja nii seisab merimees ikka räästa all. Ja kuigi nad mingisuguse eelnõu wärdjaga mahasaawad, siis oleks see küll esimese arstiabi andmine sadama ambulantsis. See poleks mingisugune wõit merimeestele.

Sellepärast peawad merimehed kahekordselt silmad lahti hoidma, et laewaomanikud neid põhjalikult ei tüssa. Mitte paljas nimi „õnnetujuhuste vastu kinnitamine“ ei ole weel mingi wõit, waid niisugune seadus, mis sisuliselt tõesti merimehele õnnetujuhuste puhul kindlustab täieliku maksuta arstiabi ja muretu ülewalpdamise.

Sellepärast tundub laewajuhtide wiimasel koosolekul wastuwõetud resolutsioon täiesti wõrastawana, kus lubatakse siis palgakõrgendusest loobuda kui laewaomanikud kaasaaitawad merimeeste õnnetujuhuste wastu kinnitamise seaduse elluwiiamisele. Mis siis, kui see seadus elluwies tõesti ei anna muud kui ambulantsiabi?

Sellepärast on tarwis merimeestel nõuda laewaomanikkude ja riigi kulul täielikku sotsiaalkindlustust mitte üksi õnnetujuhuste wastu, waid ka haiguse, tööpuuduse jne. puhul, kusjuures merimeestel oleks otsustaw õigus kindlustuse preemiate normi suuruse kindlaksmääramisel, ja kogu kindlustusabi korraldamise üle.

SOTSIALISMI EHITAMISE TEINE WIISAASTAK NÕUKOGUDE LIIDUS.

Nõukogude Liidu töörahwas, kes wõidurikkalt teostas esimese wiisaastaku, on asunud teise wiisaastaku teostamisele. Hiljuti peeti ära Moskwas ÜK(e)P XVII kongress, kus teise wiisaastaku plaan kinnitati.

Toome allpool mõned üksikud tähtsamad arwulised wäljawõtted sellest hiiglaplaanist, mida kurnajate ikkest wabanenud Nõukogude Liidu töörahwas 1934 a. juba teostama asus.

Teine wiisaastak, seades täieliku klasside likwideerimise oma tähtsamaks eesmärgiks, wiib läbi majanduse alal kõigepealt edaspidise otsustawa industrialiseerimise, kollektiwiseeritud põllumajanduse mehaneerimise. Selle tulemusel on wõimalik produktsiooni hiigla suurendamine.

Walmistatud saaduste hulga wäärtus kaswab 43 miljardilt rublalt esimesel wiisaastakul 103 miljardi rublani teisel wiisaastakul. See tähendab tööstuse toodangu kaswu 2,4 korda, kuid ennesõjaaegse tasapinnaga wõrreldes terwelt 9 korda.

Teisel wiisaastakul tõstab **masinatööstus** oma toodangut gigantselt. Autobiilitööstuse produktsioon kaswab 1934 aastaks 200 tuhande automobiilini aastas.

Masinaehitus toiduainete sisseseadete alal kaswab kolmekordseks, tekstiilitööstuse alal kuuekordseks.

Põllumajanduse masinate tööstus, mis juba esimese wiisaastaku teostamisega kujunes üheks wõimsamaks sellesarnaseks walmistusalaaks maailmas, produtseerib teise wiisaastaku lõpuks 167 tuhat traktorit ja 25 tuhat kombaini aastas.

Elektrienergia wäljatöötamine kaswab teise wiisaastaku jooksul 13,4 miljardilt kilowattunnilt esimese wiisaastaku lõpul 38 miljardini kilowattunnile 1937 a. — s. t. peaaegu kolmekordseks. Elektrienergia hulga wäljatöötamise alal tuleb Nõukogude Liit sellega Euroopas esimesele kohale,

kuna peale Ameerika teisele kohale maailmas. Kütteainete tööstuses kasvab kiwisõe tööstuse toodang 64,3 miljonilt tonnilt 152,5 miljoni tonnini aastat. Nahwtatööstuse produktsioon kasvab 22,3 miljonilt tonnilt kuni 47,5 miljoni tonnini.

Malmiwalmistamine peab tõusma 6,2 miljonilt tonnilt kuni 18 miljoni tonnini, terasetööstus aga 5,9 kuni 19 miljoni tonnini aastat.

Tarbeainete tööstus tõstab oma walmistust 6,7 miljonilt rublalt kuni 20,5 mln. rublani, s. t. rohkem kui kolm korda. Kogu toiduainete tööstuse toodangu hulk peab kasvama 5,6 miljardilt rublalt kuni 15,6 miljardi rublale, s. t. rohkem kui 2,8 korda esimese wiisaastakuga võrreldes.

Wiisaastaku plaan näeb ette ka suurt külwipinna tõstmist **põllumajanduses**. Plaani järele peab külwipind 1937 aastaks tõusma 140,000 tuhande hektarile, s. t. 4⁰/₀ tõusu. 1932 aastal oli külwipind 134,435 tuhat hektari.

Tähtsamaks ülesandeks teise wiisaastaku plaanis on saagi tõstmine põllumajanduses.

Näituseks, terawiljakultuuride lõikuse saak peab kasvama rohkem kui 40⁰/₀ võrra, suhkru ja lina — 60⁰/₀.

Traktorite pargi võimsus põllumajanduses peab kasvama 1937 aastaks, võrreldes 1932 a., 368,5⁰/₀ võrra. Kombainide arv tõuseb 15,5 tuhandelt kombainilt 100 tuhandele kombainile 1937 aastaks.

Uute ehituste ulatusest annab kõige selgemat pilti võrdlus esimese wiisaastaku ehituse käiguga. Kui esimeses wiisaastakus kulutati kapitaalsetele ehitustele 50,5 miljardi rubla, siis teises wiisaastaku plaanis tõuseb see summa 233,4 miljardi rublani, s. t. tõusu — 2,3 korda.

69,5 miljardi rubla kapitaalsetest kuludest läheb tööstuse arendamisele, kusjuures löwi-osa walmistuswahendite produtseerimise tööstusesse.

Teise wiisaastaku iseäralduseks on see, et kapitaalsete kulutuste suurendamise tempod kerge- ja toiduainete tööstuses on peaaegu kaks korda kõrgemad rasketööstuse tempodest. Need kulud olid esimeses wiisaastakus 3,5 miljardi rubla, teises wiisaastakus aga 16,1 miljardi rubla, mis tähendab kaswu 4,6 korda.

Kapitaalsed tööd sowhoosides, masina-traktorite jaamades ja kolhoosides tõusewad ka nimetamisewäärselt, näituseks 9,7 miljardilt rublalt, esimese wiisaastakuga võrreldes, 15,2 miljardile rublale teises wiisaastakus.

Tähtsamaks momendiks teise wiisaastaku plaanis on uute ettevõtete käimalkmise plaan. Selle wälteel lastakse käima kolm korda rohkem ettevõteteid kui esimesel wiisaastakul.

Masinaehituse alal üksi — 94 uut tehast. Elektrienergia wäljatöötamise alal 79 raiooni jõujaama, nende hulgas 48 uut elektri jaama.

Kiwisõetööstuses wõetakse eksploatatsiooni 178 sõekaewandust, mille wõimsus 143 miljoni tonni. Plaani näeb ette 65 uue sõekaewanduse ehitamise.

Mustametallurgia alal wiiakse lõpule Magnitogorski tehase ehitus, mille tootmise wõimsus 2,7 miljoni tonni malmi, ning Kusnetsk 1 miljoni tonniga

ning terve rida teisi. Sedasama tehakse wärwilise metallurgia tööstuse aren-
damise alal.

Kergetööstuse alal ehitatakse 15 uut hiiglakombinaati. Toiduainete
tööstuse alal wiiakse lõpule esimese wiisaastaku wältel alustatud 17 liha-
kombinaadi ehitus ning jätkatakse 23 uue lihakombinaadi ehitust, peale
selle lastakse käima 14 suhkruwabrikut, 21 konserwiwabrikut, 36 kondiitri-
töö wabrikut, 59 hiiglakülmetushoonet ning 47 weskikombinaati.

Teise wiisaastaku jõu alus seisab selles, et nüüd kiiremini kui ennem
on võimalik tõsta töötawate hulkade heaolu.

Nõukogude Liidus on tööpuudus täiesti kaotatud. Seal on ses asjas olu-
kord sootuks wastupidine sellele, mis kapitalistlikes maades.

Tööliste ja teenijate arw kasvab teisel wiisaastakul 22,9 miljonilt inime-
selt (1932) 29,6 miljoni inimeseni 1937 aastal, see tähendab kaswu 29⁰/₀
wõrra.

Teine wiisaastak näeb ette ka tööliste reaalse palga tõstmist 2,1 korda.
Tööliste ja teenijate rahaline sissetulek tõuseb 40⁰/₀ wõrra.

Kaubahulkade suurenemine võimaldab teisel wiisaastakul tõsta tööliste
warustust toiduainetega (munad, wõi, liha j. n. e.) 2,5, tarbeainetega 2,8
korda.

Määratamalt peab kasvama ka töölishulkade kultuuriline heaolu. Uued
elamud, terwishoid, kultuurne teenimine, koolid, klubid, teatrid jne.

Elamute fond kasvab 185 miljonilt kwadraatmeetritl 246 miljonini kwad-
raatmeetrini, s. t. 38⁰/₀.

Terwishoiu peale kulutab riik teisel wiisaastakul 20,4 miljardi rubla.
Haigemajade woodite arw linnas tõuseb 44⁰/₀ wõrra, kuna külas 98⁰/₀
wõrra.

Teine wiisaastak likwideerib lõpulikult kirjaoskamatus. Kooliõpetajate arw
tõuseb 628 tuhandelt 834 tuhandele. Sundusliku seitsmeaastase rahwakooli
õpilaste arw kasvab 21,7 miljonilt 28,8 miljonini.

Klubide arw suureneb 49,3 tuhandelt 76,9 tuhandeni.

Need on lühidalt arwud sellest hiigla tööst, mis Nõukogude Liidu pro-
letariaat sotsialistliku ühiskonna ehitamiseks kommunistliku partei juhatusel
lähema 5 aasta jooksul teostab. Kindlalt astub ta teenäitajana edasi ühelt
wõidult teisele; näidates kogu maailma kurnatuile wäljapääsu kapitalistlikust
orjakkest.

WALGEKAARTLASED N. LIIDU WASTASEKS SÕJAKS MERIMEHI WÄRBEERIMAS.

**Hoop tagumikku tööliisklassi timukatele!
Weetranspordi tööliised kaitsewad N. Liitu!**

Wiimasel ajal nuusklewad laewadel ja tööta merimeeste hulgas paljud
wene walgekaardi werekoerad, et wärbida Kauge Ida terroristlikkude ban-
dede jaoks inimliha. Juba pikemat aega jookseb üks sarnane „polkownik“

Antwerpenis ringi ja tehes jõledat N. Liidu wastast kihutustööd, püüab „mobiliseerida“ Mandshuuria saatmiseks „legionääre“. Eriti maias on ta Nanseni passi meestele. Laewadele ja tööta merimeeste kogumise kohtadesse tuleb ta N. Liidu wastase resolutsiooni wastuwõtmise ettepanekuga. Klassiteadlikud merimehed annawad talle hundipassi, kuid mõned tema omasugused inimjätised jooksewad siiski morda.

Need endised tsaaritimukad ja nüüdsed rahwuswahelise suurkodanluse käsikud, kes sajandite jooksul wene töörahwast orjaikkes hoidnud, kes tööliste ja talupoegade inimlikke nõudeid werise terroriga mahasurunud, keda oktoobrirewolutsioon, kui haisewa parasiitide kõntsa, minema kihutas, need unistawad „lihapottide“ juure tagasipääsmisest Mandshuuria sojakäigu kaudu. Nad toetawad awalikult Jaapani N. Liidu wastast sojakäiku ja on Mandshuuko interwentsiooni platsdarmil taltsutamatuks „löögiõuks“ „püha Wene-maa“ ülesehitamise ristikäigul.

Nende ajaleht „Harbinskoje Wremja“ kirjutab omas juhtkirjas jaapani imperialistide nukukeisri — Pu-Ji kroonimise puhul: „Meie pöörame walituse tähelpanu eriti sellele, et wene emigrantide enamus on Mandshuuria keiserrügi tõelised sõbrad. Wene emigrandid loowad kaadrid, kes miltahes silmapilgul on walmis uuele riigile määratu suure tähtsusega teeneid ülesnäitama.“ Kas ei ütle need sõnad selgelt, kuhu türannide degenereerunud jäänused tüüriwad. Otsemat teed sõtta N. Liidu wastu, sest Jaapan löi Mandshuuko keisririigi N. Liidu kallaletungi hüppelauaks. Nende kaadrite loomiseks nüüd polkownikute jätised ostawadki sadamates põhikihti suur-tükilihaks.

Selles toetab neid kogu maailma kodanlus, eriti Saksa ja Inglise imperialistid. Patsifism ja Genfi „rahuinglid“ on awalikult „pukusele lastud“ ja igamees ihub omaette mõoka — warustades kohutawa werewalamise wastu.

Merimehed laewades ja sadamates, meil wõib olla ainult üks isamaa, maa, kus kaotatud kurnamine ja wägiwald. See maa on sotsialistlik. Nõukogude Liit. Ainult seda isamaad kaitsta on meie püha kohus. Me peame teadma, et selle maa poliitika on kindel rahupoliitika. Kui aga imperialistlikud rööwikud peaks talle kallale tungima, siis annab wõidurikas punawägi ühes kogu maailma proletariaadiga interwentidele walusa wastulöögi. Proletariaadi suurjuht Stalin iseloomustas seda seisukohta wiimasel partei kongressil järgmiselt: „Kes rahu tahab ja meiega soowib asjalikke sidemeid, see leiab meilt alati toetust. Aga need, kes meie maale katsuwad kallale tungida, saawad purustawa wastulöögi, et neil kaoks himu edaspidi oma seakäisna meie nõukogude maa kapsaaeda toppida.“

Olgu see meil teada, kui tulewad walgekaardi werekoerad meie „hingede jahile“. Näitame neile lähedat ühendust maaga, kihutame nad otsemat teed endi juurest minema ja paljastame kogu tööliisklassi ees nende õige näo. Teatame rewolutsioonilistele töölisorganisatsioonidele ja ajakirjadele nende ilnumisest ja ühtlasi ka nende meeste nimed, kes end neile äramüünud.

Kõik kui üks mees imperialistliku sõja ettewalmistuse takistamisele ja N. Liidu kaitseks!

Sass.

TROSSIOTS KALLIM MERIMEHE ELUST.

Puhub külm põhjatuul, sajab hookaupa. Wäikene kaubalaew wintsub Aadriamere walgeturjaliste lainete marus. Dekil askeldawad poolkülmetanud inimkogud, õliriietes ja weesaabastes. Kõigi näod on äärmiselt tüdinud ja wäsinud. Wesi on ammugi läbi tunginud riitest — juba 24 tundi pingutust ilma wahetuseta.

Dekil asuwad suured wiinawaadid segipaisatult waieri- ja trossijuppidega. Torm on nad hüplema pannud ja nüüd töötab kogu meeskond nende paigale nihutamise ja kinnisidumisega. Kuus meest trügiwad kõigest jõust mehekõrgust waati, mis teistest kaugele eemale rappunud. Laew teeb suurema hüppe, wajub siis sügawamale ja üleskerkides haarab endaga kaasa wahu-tawa weemäe, mis paiskub üle silla taha dekile. Weetuisu lahkudes on waat uuesti pardani libisenud. Peale poolteisetunnist tööd peab jälle otsast peale algama. Kümned korrad on nad waadid kinni sidunud, kuid laewa kursi muutudes on kõied uuesti katki läinud.

Jälle liigub waat pikkamisi kurnatute rakkuskäte jõul. Uuesti ja uuesti uputawad weemäed laewa. Kubjastaw tüürimees selja keeranud, seisatawad wäsinud käed. Kellegi habemes suu suudleb waadi küljes leiduwat pragu, kust waewumärgatawalt immitseb temas peituwat märjakest. Ainult neli-wiis korda liigub taktiliselt haruldaselt suur kõrisõlm kuiwetanud kaela küljes, kui ümber pööraw tüürimees ongi habemiku kraest kinni ja katkestab selle keelatud ühenduse waadiga. „Sa kuradi tõbras! Nii kui oma waadi kallal! Juba kümnendat korda täna!“ Habemik rabeleb tüürimehe käte wahelt lahti, möödab wihase pilguga wastast pealaest jalatallani ja teeb wiipe waadi sihis: „Ta jookseb ju dekile niikuini!“ — „See pole sinu asi!“ — kisen-dab marutsew tüürimees. „Wõõra waranduse külge puutumine on wargus!“ Habemik wäikib, ta karwased huuled liiguwad, kõrisõlm teeb paar kuiwa lonksu. Kollane wedelik immitseb aga waadipraokesest endiselt tekile.

Uuesti haarawad kurnatud käed waadist, uuesti pingutawad wäsinud musklikõididud oma wiimast jõutagawara. Kakskümmend neli tundi ilma wahetuseta, isegi ilma sooja söögita — töö olewat hädatarwilik omaniku kauba päästmiseks. Töö, mis muutus sel kombel mõttetaks narrimänguks loodusjõududega. Juba lugematud korda liigub waat pikkamisi teistele liigemale, siis uue raputusega kaugemale. Mehed seisawad nõuta.

Äkki hakkawad habemiku silmad wihaselt läikima, neist paistab sügawat trotsi kergel alkoholi winetusel. Järgmisel momendil on ta, karwaseid rusikaid raputades, tüürimehe ees: „Ühed kuradi idioodid olete kõik, niihästi kapten kui sina! Wanade kõiejulkidega seotakse suuri mitmetonnilisi waate!? Ometi on laewas uut trossi küll. Ogaraks olete läinud waranduse kokku-kraapimisega! Nii me jändame jõuluni ja „härrased“ jääwad oma jõulu weinidest ka ilma!“

Wiimaks lepib administratsioon kokku, et kui õnnestub waate paigale saada, siis seotakse nad kinni uute kõitega. Nagu uus elu walgub mees-

tesse, wäsinud käed tugewnewad uuesti, waat ligineb uuesti teistele lähemale. Kuid loodus ei taha madrustega nõusse hakata. Endiselt uhuwad soolased weemäed üle laewa, kattes meeste käsa ja nägu hapuka meresoola korraga. Äkki lükkab hiigla lainemürakas laewa peaaegu küljeli, waat libiseb pardani, murrab oma raskusega reilingi ja mütsatub järsu hüppega wette. Murdunud reilingu juure peatuma jäänud habemik teeb kaduwa waadi sihis järsu ehmatanud käewiipe, kaotab sealjuures tasakaalu ja järgmisel silmapilgul on ta dekilil kadunud...

Nad mõlemad — waat kui ka habemik — ei jõudnud oodata administratsiooni poolt lubatud uusi trosse...

Torm aga mässab ühtsoodu edasi. Inimese päästmiseks ei keera kapten laewa ringi. Dekklaadung on hädaohus, ta maksab palju raha — ja ei wõi enam teist waati kaotada. Mis maksab aga ühe meriorja elu — keda igas sadamas käib karjakaupa peale pakkumas...

Waikides seisawad mehed dekil, nende pilgud otsiwad wahutawatest lainetest oma äsja kadunud klassiwenda. Asjata. Silmapiirile ei kerki midagi, mis sarnaneks tema figuurile. Seltsimees on igawesti kadunud, ta on tagasi-pöörmatult rahutult loksukas märjas hauas...

Trossiots oli kallim kui meriorja elu!

Wihaselt rulluwad meeste rusikad, ähwardawalt tõuseb pilkudes wõitlustahe — wõitlustahe uue parema ilmakorra eest, kus inimelu oleks kallim trossiotsast, kus pole enam halastamatut kurnamist.

W.

MAHA „TROONILT“ „KAJAKA“ TÜRANN ORAW!

Oraw parasiteerib ühes „prouaga“ laewapere arwel!

Tooruse ja ülekohtu poolest eesti merimeeste peres ülikuulsaks saanud kapten Oraw on see mees, kes kardab Nõukogude Liitu kui kalkun punast seelikut. Selle hirmuga ta kolis ühes „armulise prouaga“ 1931 a. kewadel a/1 „Kalewilt“ üle „Kajakule“, et „Kalewi“ reisudega mitte N. Liitu sattuda. Kuna eesti kodanlus kardab ka „Kajakut“ N. Liidu sadamatesse saata, siis said kaks paarimeest kokku. Nüüd siis kustutab ta seda jöhkramalt oma tööliste õgimiseisu. Merimees on temale alamolewus, kellelt waja niipalju wälja pressida kui wähegi annab. Selle tõttu on „Kajakul“ olukord muutunud täiesti wäljakannatamatuks.

Palgamaksmisel pügatakse sind kursiga. Kuu aega enne rahamaksmist lastakse juba palgalehtedele allakirjutada ja kui maksmise aeg tuleb, siis harukord kui saad wälismaal wälisraha. Enamasti tuuakse ka seal eesti kroonide pakid mängu. Ületundidega tehakse sula ülekohtu. „Kaptenihärra“ on küll kärmas waba wahi mehi komandeerima ruumi propse laadima — teinekord isegi ööd-päewad järgimööda, kuid tasu nõudmisel annab suure

Kapten Oraw „prouaga“ meeskonna lobi peal.

nurumise peale kõigest 20—30 senti tunnis, palgaraamatus on aga ületunnihind ettenähtud 40 senti. Hakkad nõudma, ähwardab jalamaid kaile wisata.

Teiseks meeste pügamise allikaks on meeskonna toitlustamine. Oraw ei anna toidukraami raha mitte artelschikule, waid „lepib“ ise shipsandriga nii „osawasti“ kokku, et see temale ja naisele alati prii söögi kindlustab. Juhtub mõni mees odawuse tõttu kaupa sellelt shipilt wõtma, keda Oraw pole soowitanud, siis on põrgu lahti.

Tubakat antakse nii wähe, et waewalt saad suitsu nälga kustutada. Ehkki oled teinekord $\frac{1}{2}$ —1 kilogr. eest raha kinni maksnud, seisab tubakas kapteni enda „hoole all“. Muidugi ei pörka ta tagasi seda ka parajal juhusel rahaks tegemast. Möödunud aasta septembris Tallinna tollilt sigarette ja paberosse wõttes, „teenis“ Oraw päris awalikult iga saja pealt 10 senti

omale. Kuidas saakski Oraw olla Oraw kui ta jätaks meeste suitsetamiselt „snitid“ tegemata.

Juhtub mõni mees pudeli wiina tooma, laseb Oraw selle käest ära võtta. Ise saadab aga Soomes terwed trobikonnad pudeleid maale. Millegist ei pörka see omakasu kehastus tagasi, kui saaks aga taskuid täita. Isegi „walge pulbriga“ ajab ta laia äri.

Ümberkäimises on Oraw orjaperemehelikult toores. Kärkimise ja tühja-tähja eest karistamisega püüab ta meeskonda alaliselt terroriseerida. Ainukesed, kes ta silmis armu leiawad, need on kokk ja kokapoiss. Need onupojad on selle „kõrge enesetunde“ juures ka kapteni järgmised mehed laewas, kellele keegi ei tohi halba sõna öelda. Kokapoiss, kui suure talukoha omaniku poeg, wõeti 1933 a. suwel eriliste soowitustega peale. Mitu kuud teenis ta hoopis ilma palgata, siis hakkas niipalju saama, et wõis söögiraha kinni maksta.

Arusaadaw, et „karjamõisa omaniku“ poja (nagu poiss ise end nimetas) laewale wõtmisega sai Oraw omale uue nisa pihku, mida siis ka nagu kuldmuna erilise „armuga“ sooja pessa paigutati. Nimelt, pani Oraw poisi kohe juhtkonna kajuti, olgugi, et meeskonna ruumides oli mitu waba koid. Kui kajuti õige peremees selle üle hakkas nurisema, jättis Oraw kokapoisi kajuti peremeheks ja juhtkonna liige wahetati teisele laewale üle.

„Kajak“ on muutunud nagu iseseiswaks, türanniriigiks, kus maksab ainult diktaator Orawa määratsew „tahe“ ja kus puudub weel wõllatõmbamine ja seinäärde panemine.

Aeg on meestel kroonimata kuningas troonilt tõugata! Rohkem üksmeelt ja vähem koti kartust!

Merimees.

Toimetuse järeilmärkus:

„Kajakul“ walitsew kuulmata ülekohus ja wägiwald on juba rahwuswaheliselt kuulus. Imestatakse, kuidas meeskond weel sarnase timuka all sõidab. Wälismaa laewades, kus klassiteadlikumad mehed, nõutakse streigiga sarnaste „kangelaste“ mahawõtmist. Weel l. a. kihutasid läti auriku „Lucie“ mehed 14 päewase streigiga oma 2 „härrat ohwitseri“ kaile. Tarwis on ka „Kajaka“ meestel sellest eeskuju võtta ja üksmeelselt oma surwe murda, tarwis kui üks mees oma õiguste ees wälja astuda ning Orawa diktatuurile lõpp teha.

MEHAANIKUD NĀUAWAD PALGATĀSTMIST.

Märtsi kuu algul peeti Mehaanikute ühingu peakoosolekut, kus otsustati nõuda 1931 a. palganorme. Seda nõuet põhjendawad mehaanikud järgmistel motiividega: 1) eesti kroonikursi kukutamisega tõusis üldine elukalliduseindeks, 2) inglise naelakurss on kõwenenud Eesti krooni suhtes, 3) laewan-

duses on tunda tendents paremusele. Küsimuse lõpuotsustamine jäeti aga senikauaks, kui kaugesõidus olewad mehaanikud selles asjas ankeediwastused tagasi saadawad.

Mida näitab see otsus? Aga seda, et üldine rahulolematuus wiltsate palgaoludega on maad wõtnud ka juhtkonnas. Kuid samal ajal ta näitab, kui hädaohtlikult paindlik on reformistliku kutseühingu poliitika. Kõigepealt ei otsita ühist wõitlusplatwormi teiste merimeeste kategooriatega. Meeskonna organisatsioonid hääletasid alles laewa toidu juurenõudmise küsimust, kuna reaalpalba nõude aluseks on seni üldiselt olnud 1930 a. palganormid. Mehaanikud aga nõuawad 1931 a. palganorme, mis 1930 a. omadega wõrreldes, wahepealse inglise naelte mahawõtmise tõttu, märksa vähemad. Arusaadaw, et sarnased „omapäratsemised“ ja ühisest palgawõitluse organiseerimisest eemalhoitud on jõudude killustamiseks ja laewaomanikkude ülekohtu kindlustamiseks.

Wiimane aeg on eesti merimeestel leida ühine keel palgawõitluses!

Kõik meeskonna ja juhtkonna liikmed ühisesse rindesse laewaomanikkude vastu oma olukorra parandamiseks!

M e h a a n i k.

KODANLUSE ÜHINEWÄERIND TÖÖTA MERIORJADE TAGAKIUSAMISEL.

Konsuli „abi“: nälg ja politsei!

Hiljuti tuli mulle Rotterdami tänawal vastu nälginud ja närus tuttaw eesti merimees. Küsin: „Kust tuled? Mis juhtunud?“

Selle peale jutustab ta järgmise loo, mis iseloomustab nii paljude tööta eesti merimeeste kannatusi tänapäewa kapitalistliku korra rõhujate ja „armsa“ Eesti konsulihärrade poolt.

Prantsusmaal wangis.

Elasin Prantsusmaal 6 kuud tööta. Siis sai politsei haisu ninna ja paigutas minu kui tööta wälismaalase trellide taha. Türmis tuli pikemat aega sõna tõsises mõttes nälgida, sest toitlustamine prantsuse wangimajades on wäga wilts. Kui kord wabastati, ähwardati, kui ma otsemat teed oma konte Prantsusmaalt ei korista, uuesti pikemaks ajaks wee ja leiwa peale panna. Teistkordsel tabamisel on õnnelohus, kui pääsed 75 päewa türmiga. Enamasti on kodanluse paragrahwi keerubid nii „hårdameelsed“, et annawad sulle kohe 4 kuud ja selle ärakandmisel 48 tundi aega maalt wäljakolimiseks. Kuhu jõuad sa aga 48 tunni jooksul minna? See on peaaegu wõimata. Rahata merimehel pole muud teed, kui katsugu sadamasse kuhugi laewapunkri ärapeita. Aga seal waritsewad sind sandarmid — ja nende saatanlikkude inimküttide silmist on raske pääseda. Lendad aga kolmat korda — on ka karistus kolm korda kõwem.

Töösamise lootused on Prantsusmaal koguni väikesed, sest töota merimeeste arw on endil suur. Eriti palju on siin skandinaawlasi, kelle seisukord aga selle tõttu parem, et neid toetawad skandinaawia merimeeste kodud wälismaa sadamates. Näiteks Calais ja Dünkirchenis saawad nad kodude poolt 20 franki nädalas korteriraha ja igapäew süüa. Eesti merimeestel pole aga kuskilt toetust saada. Talwel pakasega pead lageda taewa all wõi tühjas kaubawagunis lõdisema. Muidugi on kahekordne õnn, kui kaubawagunisse saad, sest ta pakub sulle tuule eest rohkem warju, kuna külma wastu wõitled siis juba ühest waguni otsast teise jooksmisega. Seal on aga uus hädaoht, pead passima et raudteelased sind kinni ei nabi. Iga tahes, kui sa ei taha lasta end kinni wõtta, siis peawad sul alati silmad ees ja taga lahti olema. Päewal end awalikult näidata ei tohi, kuid ka öösel pead hoidma, et sind mõne warga wõi hulguse pähe ei rabata.

Nälg ja külm on ajanud paljudki wäheteadlikud eesti merimehed mõtlematutele sammudele. Mitmed neist on astunud

Prantsuse wõõraste leegioni.

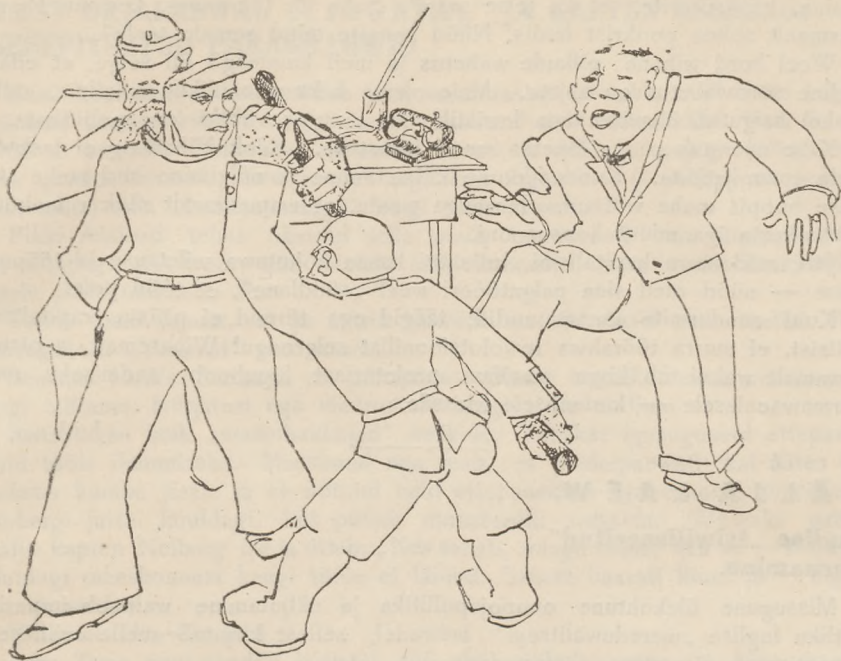
Need „õnneotsijad“ on müünud end imperialistidele timukaks orjuses wawlewa Aafrika pärisrahwa mahasurumiseks. Mõned neist loodawad küll esimese timuka palga — 500 frangi — kättesaamisel jalga lasta, kuid see on pettelootus. Onnestunud jalgalaskmisi on hädawaewalt 10%. Orjastajad oskawad ostetud timukaid lepingute ja igasugu köidikutega peos hoida, et nad kuhugi ei lähe. Keda siis ei tapa 5 aasta jooksul wabaduswõitleja pärismaalase kuul, kes pole langenud kõrbes põletawa päikese ja jänu kätte, see on nii wõi teisiti terwisliselt sant, kelle elupäewad on sama hästi kui loetud. Kuid peasi, nende käed nõretawad wabaduse ja õigluse eest wõitlewa töörahwa werest. Nad on kõhutäie eest müünud end oma klassi ärandjaks, weristajaks.

Nägin hiljuti, kuidas Dünkirchenis 2 eestlast ja üks wenelane wägisi end toppisid wõõraste leegioni. Eestlane F., kes oleks pidanud minema „wabariiki“ teenima, eeldas suure õhinaga Aafrika pärismaalaste timukaametit. Wenelane, kes oli leegionist ka wasikawaimustuses, pidi siiski „rüütliks löömata“ jääma, sest arst praakis ta kroonilise tripperi pärast wälja. Küll püüdis wennikene mehi kaubelda, kes tema eest komisjoni läheks, kuid „konsulil“ (nii nimetatakse siin wene walgeid) ei wedanud — ei leidnud anesid.

Olgu seisukord ei tea kui hull, kuid klassiteadlik merimees ei lähe moralsele enesetapmisele wõõraste leegioni astumise näol.

Eesti konsul töötuud politsei kätte sokutama!

Rotterdamis jõudes, pöörasin ka Eesti konsuli poole. See auwäärt „suguwend“ käskis mul otsemat teed end politsei kätte anda. Kui ma selle peale wastasin, et ma sellepärast pole mingi kurjategija, et mul tööd pole, waid kriisi põdewa kapitalistliku korra ohwer, sai konsuli „härä“ wihaseks nagu härg. Mina pidawat end sellepärast politsei kätte andma, et see mind mõne-

Konsulihärra annab politseiga „abi“ tööta merimehele.

päewalise trellide taga „puhkuse“ järgi üle piiri, kas Belgiasse wõi Saksamaale wälja saadaks. Rotterdami ma jääda ei wöiwat. Suur tänu „soowituse“ eest! Mine Belgiasse, seal ootab sind aastane orjus sunnitöökoloniis, mine Saksamaale, seal näljutawad sind fashistid mitu kuud soolaputkas ja saadaw siis su enda kulul — konsuli „laenuga“ Eestisse. Maksa siis pool eluaga kallist „lõbusõitu“ tagant-järgi.

Ütlesin sellest „isalikust“ õpetusest lahti. Ma pole tulnud konsulaati end politsei timukate kätte andma waid seaduslikuks abisaamiseks, nagu saawad skandinaawia merimehed wälismaadel. „Suurherra“ raputas wihaselt pead — ma olewat äraeksinud, see polewat mitte Skandinaawia waid „waba Eesti“ konsulaat! Kui ma abi tahtwat, pööraku mõne heategewa seltsi wõi pääste-armee poole. Kui ma selle peale wastasin, et ma usuhullustajate organisatsioonidelt armuandi kerjata ei taha, pealegi, kus neil omamaalastelegi sandiweeringuid ei jatku, pahwatas konsuli „herra“: „Kas tahate, et ma pean teile ilusate siniste silmade pärist raha andma!“ Sain aru, et ta mu ühele silmale wiipab, mis oli tõesti sinisem teisest. „Tõsi, nüüd on mul üks silm

sinine, kas soovite, et ka teise saan? Selle löi tüürimees, kes mu Prantsusmaalt söites punkrist leidis, Nüüd sunnite mind samale teele“...

Weel kord wihane pilkude wahetus ja meil kummagil oli selge, et edaspidine sõnawahetus on asjata. Meie oleme kaks waenulikku maailma, mille wahel haigutab ülepääsemata kuristik, mis ei tunne ühtki leppepoliitikat...

Kibe naeratus näol, lõpetas mees jutustuse. Ränk kõhahoop ei lasknud teda enam jätkata. Kuudepikkune külmetamine ja nälginine olid mehe terwise hoopis maha wõtnud. Hirmuga waata, et wapustawalt ränk rinnakõha ei katkesta iga minut kopsusooni.

Jah, mädanewa kapitalismi kriis tõi kaasa kohutawa wiletsuse ja tööpuuduse — nüüd oled sina palgatööri weel „süüdlane“, et tööd pole!

Kuid sandarmite kumminuudid, täegid ega türmid ei päästa kapitalismi kriisist, ei murra töörahwa rewolutsioonilist selgroogu! Wihasemalt ja otsustawamalt walmistab kogu maailma proletariaat lõpuhoobi andmiseks oma surmawaenlasele — kodanlisele klassile.

J o h a n .

N Ä L J A L A E W .

Inglise „tsiwiliseeritud“ kurnamine.

Missugune ülekohtune onupojapoliitika ja näljutamine walitseb imperiaalistliku Inglise „meredewalitseja“ laewadel, sellest kirjutab meile eestlasest sõnumisaatja järgmist:

Läinud aasta sügisel sain Rotterdamis koha inglise laewale „Empark“. Seal teenis ka teisi wälismaalasi. Warsti selgus, et olin sattunud sõna tõsisemal mõttes nälja laewale. Kaks kord nädalas oli „riis“ ja „käri“. Liha, enamasti halvaks läinud, anti nagu apteegirohtu, õhukene lauanoa paksune, 6—7 sentimeetri pikkune kild mehe peale. Toidutabelist kinni ei peetud.

Asi tuli sellest, et sulimäng ja pügamine ulatas kaptenist wennaksete koka ja stewardini. Kõik kolm püüdsid „teenida“ meeskonna näljutamise arwel, mille tõttu muutus see „teenimine“ juba awalikuks meeste röõwimiseks. Jõulu eel Algieris ostis steward wõi asemele omale „pühade wiina“, kuna madrustele ja tulemeestele anti waid „doppelt portsioon“ keediselaga — jam'i.

Ühised „Geschefti“ huwid tegid ka kaptenist stewardi südamesõbra. Asi läks isegi niikaugele, et kord kui esimene saba ei julenud ise kabu kajutisse minna, siis rääkis ta oma asja enne stewardile, kes selle omakord kaptenile ettekandis. Selle „südamesõpruse“ all aga kannatab meeskond kõige tõsisemalt, sest steward on ühtlasi „kabu“ spioon. Sarnases õhkkonnas teenida on wiimane leib. Süüdi on muidugi ka meeste passiiwsus, kes otsustawalt oma õiguste eest wälja ei astu.

Maha orjalik passiiwsus, elagu klassiwõitlus!

Seltsimees.

ELUST ORJALAEWAL „VIRONIAL“ JA KAPTEN NELBERGI ISESEPITSETUD PARAGRAHWID

Eesti kaubalaewastikus sõidab juba teist aastat a/l „Vironia“ tume kogu Laiemad eesti merimeeste ringkonnad tunnewad seda laewa wähe. Paar kuud 1933 a. kewadel Tallinnas remondis olnud, ja rohkem polegi külastatud oma „kodusadamat“. Laew kuulub tegelikult inglastele, ja sellepärast polegi wist temal oma „kodusadamaga“ kuigi palju tegemist.

Pikki reisisid tehes näewad selle laewa merimehed oma elutingimustes nii mõndagi, mis wõib olla teistele eesti laewades teeniwatele kaaswõitlejatele päris uudiseks on.

Toome paar juhust, et ka teiste laewade meeskondasid meie tõelise olukorraga a/l „Vironial“ tutwustada.

Seisame Hullis. Sadamas on pühapäew. Oleme teadlikud oma munsterolli järgi talitama. Kütjatest ega madrustest keegi tööle ei ilmu.

Kutsutakse kõik „wastuhakkajad“ keskele. Tehakse igasuguseid ettepanekuid tööle ilmumiseks. Meeskond aga teab, et puhkepäewad kai ääres on sadama kombe järele ja ei wõtnud neid ettepanekuid ega esimese tüürimehe Einbergi juttu kuuldagi, kes püüab munsterolli wassida. Wiimaks astub välja kapten Nelberg ise ja ütleb: „Kes tahab, mingi tööle, kes ei — ruhwi.“ Muidugi meeskonnast keegi tööle ei läinud. Sellest haarati kinni ja — algas tagakiusamine

Wäljume New-Castlest.

Juba Tyne peal tundub kütjatel töö ebaharilikult raskena. Süte asemel pealewõetud sõepraht ja muld, mida wäga „ökonomseks“ peetakse, annab ennast aga meremeestele tunda. On waikne. Töö muutub igapäewaga raskemaks. Tuult alla ei tule, muud kui wahetatakse aga restisid ahjus, millised halwa söega töötamise mõjul kokku sulawad. Nädal aega ennem St. Luciasse jõudmist nõuame päewapurjede ülesse panemist. Härradel juhtkonnast seda aga mõttesse ei olnud tulnud. Troopika palawuses ruhwis tegid elamise wäljakannatamatuks — lutikad. See pole aga kaugeltki weel kõik.

St. Lucias, mis Inglise asumaa, on walgetel harilikult tööaeg laupäewiti kella 12-ni. „Wärwilised“ sadamatöölised on aga sunnitud töötama kas tunni-wõi tükiwiisi 20 tundi ööpäewa jooksul, sest muidu ei anta neile mingisugust elamiswõimalust.

Seda nähes tuli ka kapten Nelbergil haruldane mõte: Egas minugi meeskond pärismaalastest targem ole. Ja meeskonda sunniti laupäewiti 8 tundi töötama. Selle mittetegemisel wõeti meeskonna kuupalgast 4 tunni raha maha. Meeskonda sunniti troopikapalawuses töötama rohkem kui ta jaksas ja ilma et talle joogiwee tilkagi oleks kosutuswahendiks antud.

Atlandis. Jõululaupäewa õhtu. Üks kütjatest haigestus. Waatamata sellele, et wabu dekimehi, n. n. „päewamehi“, on laewas 3 inimest, sunniti siiski „jõulukungiks“ trimmerid 3-me wahetuse asemel 2-te wahetusse. Üks neist ju pidi töötama haige kütja eest. Dekilt aga meest alla saata ei wõi, lae-

wal läheb kaduma mõni tund tööaega. Nii kestab see alati kui keegi haigestub. Wastuhakkamine merel on raskesti karistatav.

Olukord Calais' e sadamas. Jälle satuvad siin meeskonnast dekimehed selle „neetud saladusliku munsterolliga“ wastollu, millest keegi peale kahe isiku laewa personaalist ei ole kuulnud ega näinud. Ka siin töötawad sadamatöölised 8 tundi päewas, kuid ainult teistsuguses järjekorras. Hommikul algab töö kell 8. Aga dekimehed peawad kohale ilmuma juba pool tundi warem selleks, et aalida laewa kai äärest eemale, nii et waele mahuksid raamid, kuhu ka laadungid paigutada. Lõuna algab sadamas kell 12. Siis asugu jälle iga mees kiirelt oma kohale, et laewa tõmmata kai juurde, milleks kulub wähemalt pool tundi. Selle järele wõiwad siis ka need deki „walged orjad“ lõunale minna. Aga kui kauaks? Sadamatöölised peawad kaks tundi lounat, s. o. kella 2-ni. Aga juba poole kahe ajal ilmub ruhwi raudwärawa wahel tüürimehe mahe nägu. Soo, nüüd on juba teada see kulunud sõna „tuin too“. Asugu aga kiirelt iga mees oma kohale, et laew oleks õigeks ajaks kai äärest eemal, nii et töö aeg kannatada ei saaks. Kell 6 lõpetawad prantslased töö. Siis muidugi meil iga teada „laewa julgeoleku mõttes“ (kapten Nelbergi omapärane sõna) läheb lahti aalimine, milleks kulub jällegi oma pool tundi. Seega on siis iga mees pidanud päewas tööd tegema 9½ tundi. Kaks päewa kordus see nähe. Siis asusime ühisele pärimisele: kas saame ületunnid wõi antakse aeg tagasi (on imekõlaw sõna, ainult eesti laewades tuntud). Ei midagi sellesarnast. Siis jäi meil ainus wõimalus oma woliga seda aega tagasi wõtta.

Kuid see lõbu ei kestnud kaua. Peagi tuli iga mehel kordamööda salongis punase kalewi taga istuwa „härä kapteni“ eest läbi käia. Algas kohe pärimine: „Miks tööle ei lähe?“ Siin tegi siis igamees selgeks, milles asi seisab. Aga „härä kapteni“ „mahe“ keel muutis kõik wäited nii ümber, et tal pidi suur õigus veel ülegi jääma. Põrutab ise aga oma „raudset“ rusikat wastu kalewit öeldes: „Wanad mehed, on teil siis aru peas, kes wõib laewa jätta niiviisi ööseks kai äärest eemale. Siin peab juba tööd tegema julgeoleku mõttes ja wana merekombe järgi.“ Kuna aga iga merimehel on see teada, et kõik sarnased aalimised kuuluvad laadimise ja lossimise huwidesse. Ja tuleb tasuda kui ületunnid.

Niisugused isesepitsetud „merekombed“ peaksid kord kaduma Eesti laewadest, sest need käiwad merimehe naha peale.

Rekordi annab see laew ka terwishoiu ropenduse mõttes. Nähtawasti laewaperemehe huwides on Eesti merimeeste seaduses märgitud, et oleks enim laewateenistusse astumist arstline järelewaatus. A/l. „Vironial“ aga polnud selleks aega. Sest wäljaminek Tallinna sadamast oli ebaharilikult kiire. Meeskonnast paar meest lasksid hambad Aleksandria sadamas wälja tõmmata. Neid saadeti siis kusagile kohalikkudele elanikkudele wabasse ambulantsi. Kui aga seal wäljamaalastele ilma tasuta arstiabi ei antud, siis oleks kapteni arwates pidanud ootama jällegi Inglismaani, kus ehk mõnes merimeeste ambulantsis oleks ilma tasuta arstiabi saanud. Et ega warem Inglis-

maani jõudmist mehi arsti juurde ei saadetud ajapuudusel, siis läksid mehed arsti juurde. Kapten ei tahtnud arwe maksimisest esialgul kuuldagi. Kuid arsti kategoorilisel nõudmisel tasuti wiimaks arwe ära, aga see kirjutati wiimaks meeste palgaraamatusse.

Wähe järelandlikum oli laewa bootsmann. 1933 a. suwel, kukkudes paadisillalt maha, sai ta tugewasti põrutada. Leningradis 7 päewa haigemajas rawimisel ei jõudnud wigastust ära arstida. Töötades poolhaigena muutus tal seisukord iga nädalaga tõsisemaks. 4 kuu möödumisel Aleksandriasse jõudes oli ta sunnitud koisse jääma. Seal haigemajas ei saadetud, kuigi ta ise enam tugewakujulise haiguse pärast ei jaksanud oma hädalisi asjugi ajada.

Tulime Leithi. Seal kapten ütleb: „Haigemajad kõik rahvast täis, ei siin pole võimalik.“ Aberdenis samuti. Bootsmann olewat päewamees. Tal aega küllalt kois lamada. See ei pidawat teistele puutama, kas üks mees laewas vähem wõi rohkem.

Sarnaseid juhuseid woiks tuua meie laewast terwed seeriad. Kõik nad näitawad seda, et „härä kapten“ „hoolitseb“ selle eest, et „elu oleks kõigi jaoks igatepidi mugaw“.

Kuid waatame, kelle jaoks ja kuidas ta siis mugaw on, kui merimehed kindlalt ühinenud on ja oma seisukorra raskused maha raputawad.

Vironlane.

WÕÖRAD LAEWAD EESTI LIPU ALL.

Wälismaa laewaparanid ihkawad eesti merimeeste näljapalkade arwel end täis kaanida.

Üle maailma kuulsad eesti merimeeste näljapalgad meelitawad ahneid wälismaa laewandushaika omi laewu Eesti lipu alla tooma.

Hiljuti „sooritas“ kurikuulus kapten Rang koos rootsi parasiitidega ühe sarnase lipuwahetamise toimingu. Tema enda keeles ostnud ta uue laewa.

Teine tuntud merimeeste kurnaja Jürnas ostis daani kapitaliga „endale“ Kanadast 2 suuremat parklaewa.

Ka inglise laewaomanikud pidasid hiljuti Tallinnas läbirääkimisi terwelt 14 inglise kaubalaewa toomiseks Eesti lipu alla. „Päewalehti“ teatab sel puhul päris awalikult: „Lippude wahetust põhjustab asjaolu, et laewadele juht- ja meeskonda Eestist palgates tuleb laewaomanikule tulusam, kuna Eesti lipu all sõitwates laewades palgatariifid märgatawalt madalamad inglise palkadest“ („Pwlht“ 4. 3. 34.).

No kas see pole rahwuswaheline orjakauplus, kus odawama musklijõu turuhinna järgi jookstes kurnajad salgawad isegi oma „armsa rahwusliku lipu“ ära.

Eesti merimehed, kaua oleme rahwuswahelisel orjaturul odawateks kuldiks, keda kogu maailma kurnajad otsitud kaubana ostawad? Aeg on wõitlusse astuda inimwääriliste palkade ja töötingimuste eest!

Orjapoeg.

Merimehed!

Sadamasse jõudes, ärge jätke külastamata interklubisid, sealt leiata muu seas ka eestikeelset töölikirjandust.

Interklubid asuvad järgmistes sadamalinnades:

DAANIS:

Kopenhagen — Gothersgade 15. 1.

Esbjerg — Borgergade 60.

Aalborg — Kattewad 28.

HOLLANDIS:

Rotterdam — 7a. Willemskade.

NORRAS:

Bergen — Halvdan Kjerulfsgat. 8, 2.

Oslo — Rodfyldegaten 12, 2.

Tromsø — Vestergaten 22.

Haugesund — St. Strandgt. 103.

ROOTSIS:

Stockholm — Hornsgaten 17.

Stugsund — Skeppsgatan 6.

Gävle — Trädgardsgatan 3.

Sundsvall — Skepparegt. 23.

Malmö — Ysak Slaktaregt. 3, 1.

Göteborg (Postadresse): Postfack Göteborg 7.

AMEERIKAS:

New York — 140, Broad Street.

Philadelphia — 312, So. 2nd. St.

Baltimore — 720, So Broadway.

Boston — 24¹/₂ Battery Street.

New Orleans — 239, Decatur St.

San Francisco — 437, Market St.

Portland — Ore. 301 Gerliner Bldg. 220 Alder St.

Seattle — Wash. 414, Maritime Bldg. 911 Western Ave.

BELGIAS:

Antwerpen, Kloosterstraat 64, Anlaufstelle.
Gent — Windmolenstraat 6.

INGLISMAAL:

South Shields — 27 Princess Street.
North Shields — 11 Upper Pearson Street.

PRANTSUSMAAL:

Strasbourg — 66 Faubourg de Saverne.
Dunkuerque — 9 Rue l'Ecluse des Berges (Anlaufstelle).

IR IS:

Belfast — 122 North Street (Anlaufstelle).

HELWEETSIAS:

Basel — Untere Rebgasse 24, 3. H. T. L.-Union (Anlaufstelle).

HISPAANIAS:

Barcelona — Juan Rodriguez, Avino 58 entresuelo 2a. (Anlaufstelle.)

URUGUAY:

Montevideo, Muelle Viejo 1640.

NÕUKOGUDE LIIDUS:

Arhangelsk — Nabereshnaja 55.
Batumi — Schmidt'i uul. 12.
Feodoosia.
Herson, USSR
Leningrad — Ogorodnikovi prosp. 15.
Mariupol (Kajutenko) — Komsomolskaja uul. 443.
Nikolajew, USSR
Noworossisk — Gornaja uulits 7.
Odessa — Lastotshkina 2.
Poti, USSR
St. Soroka — Klub Lessozawoda, Murmanski raudtee.
Wladiwostok — Lenini uul. 48.
Tuapse — Portkomwod.
Murmansk — Portkomwod.

Answer, Minister of Education
Date - 1942

Merimetsä

1942

2nd Series - 27 Pages
1st Series - 11 Pages

1942

2nd Series - 27 Pages
1st Series - 11 Pages

1942

2nd Series - 27 Pages
1st Series - 11 Pages

1942

2nd Series - 27 Pages
1st Series - 11 Pages

1942

2nd Series - 27 Pages
1st Series - 11 Pages

1942

2nd Series - 27 Pages
1st Series - 11 Pages

1942

2nd Series - 27 Pages
1st Series - 11 Pages

1942

2nd Series - 27 Pages
1st Series - 11 Pages

1942

2nd Series - 27 Pages
1st Series - 11 Pages

1942

2nd Series - 27 Pages
1st Series - 11 Pages

1942

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR